

Ez a regény dereka : a nyugtalan, vágyakozó, türelmetlen keresés, ami éles ironiával mindent lerombol, felületesnek látszó élcel tönkretesz, elkeseredett fájdalommal elfordul és mindig visszaesik tragikus szomorúságába. Aztán hírt kap, hogy felesége beteg — s akkor «az arany sólyom» visszarepül haza, Angliába, hogy megérkezzen, eredménytelenül, tovább keresve, csilapíthatatlan szenvedéllyel s azt kérdezve : «Nincs más igazságod számomra, Ó, Nap?»

Az angol irodalomban a regény azt a feltűnést keltette, amit megérdemel. Megcsodálták, könnyű, vibráló nyelvet dicsérték, színes, szikrázó szelleméért rajongtak, elismerték eleganciáját, finomságát, mélységét, a részletek gazdagságát, emberismeretét, irodalmi műveltségét, — mert a könyvön érezni, hogy «modern» könyv, szerzője ismeri Dosztojevszkijt, Proustot, Joyceot, Dos Passos-t, Eliot-t és tudott ezeknél többet adni, vagyis a sok hatást felszívta, feldolgozta és tudta a legmagasabbat — önmagát adni.

Megindult a találgatás. Ki írhatta? Ki írta? Eliot? — elég keserű ahhoz, hogy ő írhasssa, de Eliot nem ilyen könnyed. De la Mare? Nem — Graves? — talán. A háború benne oly gyanús, a byronizmus is. Mégsem egészen. Aldington? — nem, Aldington az utóbbi időben egészen Lawrence mellé szegődött és azonkívül is a most saját neve alatt megjelenő regénye : *All men are enemies* — *Minden ember ellenség*: egészen más. Sassoon? Lehet. Talán. A sok keserűség, mégis valami Heine-i felület — sok szín, elsuhanó modulációk. Sokan felismertek benne részleteket, amik hasonlítottak a *Róka vadász* és a *Gyalogos tiszt* emlékirataira — azokra a könyvekre, amikről itt, ezeken a lapokon már volt szó, nem is olyan régen. És a versíró Sassoon, a lángoló, nyugtalan életkereső, az a költő, akiben olyan jellegzetes az a bizonyos megnevezhetet-

len transzcendentális szomjúság! Valószínű. A legvalószínűbb. — De nem biztos. A szerzőség még mindig titok. Csak az nem, hogy bárki írta, a könyv kitűnő, mert bárki írta : *költő volt!*

Hamvas Béla.

Claire Sheridan.

Minden kor irodalmában előkelő és fontos helyet foglal el a memoár. Nemcsak a történész számára bír fontossággal, aki sokszor az emlékiratokban találja meg a világesemények titkos indító okait, szemtanuk bizonyosságát, de a lélekbúvár is élvezettel olvassa az ilyen feljegyzéseket, mert a legmegkapóbb tanulmány az emberi lélek fejlődése a külső és belső behatások alatt és az egyén lelkében visszatükröződő korkép.

Az «emlékezések» nem mindig érdekesek, mert sokszor aprólékos adathalmazok. Nem mindig őszinték, mert az író gyakran elfogult, ha tudja, hogy idegen olvasónak ír, ennek ellenére mégis lebilincselők, mert élet és valóság.

A mai kor — forgatagával élénk életütemével, amikor egy év alatt több esemény torlódik össze, mint őseink egész életében — kiválóan alkalmas ez irodalmi ág kifejlődésére. Az emberi szellem legyőzte a távolságot és így rövid idő alatt a földgolyó bármely pontja megközelíthető. Ezt az előnyt használta ki Sheridan, élete kalandos forgatagában. Sok memoárt írtak az utóbbi évtizedben, de oly élénket, érdekeset és szellemeset, mint Sheridan könyve : *Én, gyermekeim és a világ nagyhatalmai*, — talán egyet sem.

Az írónő Anglia legjobb társaságából származik, unokahuga Winston Churchillnak és a svéd trónörökösne barátnője. Társadalmi összeköttetései és hivatása révén megismerkedik a világ legérdekesebb és leghíresebb embereivel, kiket néhány oda-

vetett mondatban — mint éles kis tollrajzzal — megösmertet velünk. Sheridan memoárja — miként Munthe «San Michele» könyve — a memoáriróadalom legújabb fajtájához tartozik. Riportszerű, szakgatott, epizódokat hoz életéből és csak fontosabb állomásait jelzi lelki fejlődésének.

A könyv első része gyermekkorának történetével foglalkozik. Az a sok szenvedés, amelyen e korban keresztül ment egy rosszlelkű nevelőnő kinzásai folytán, saját bevallása szerint megalapozta forradalmi hajlamait. Állandó anyagi gondok között töltött ifjú évei csak megerősítették ezt az érzületét. Mikor rövid, boldog házaselete után férje a háború áldozata lett, ez a veszteség mélyen megrendítette. Irtózott attól a gondolatától, hogy valaha fia is háborúban veszitheti el életét, éppen ezért pacifista érzelmek kerekedtek felül lelkében és a háború indító okát a túlhajtott nacionalizmusban keresvén, a bolsevizmus felé sodródott. Ez életének egyik legnagyobb tévedése, mert hiszen a bolsevizmus nem békés eszközökkel, hanem fegyverrel akarja világszerte terjeszteni eszméjét, másrészt éppen azt a szent családi érzést akarja eltiporni, ami őt erre az állásfoglalásra készítette.

Mint özvegy, saját munkájából volt kénytelen két gyermekét el tartani. Művészi hajlamait követve, szobrásznő lett s mint ilyen, Oroszországba került, hol többek közt Lenint, Trockijt, Kamenevet és Csicserint mintázta. Munkája befejeztével visszatért Angliába, hol azonban éreznie kellett, hogy oroszországi útjárt elítélik és helyzetét teljesen lehetlenné teszik. Ezért csakhamar Amerikába utazik s könyve hatodik fejezetében ottani élményeit ismerteti, hosszasan foglalkozva mexikói útjával és Chaplinnal való barátságával.

Élete itt fordulóponton jut, hűtlen lesz a képzőművészethez és a toll szol-

gálatába szegődik. Ujságírói pályája 1922-ben kezdődik, mint riporter Európa egyik végéből a másikba terem, mindenütt ott van, ahol jelentős események történnek és érdekes híres emberek tartózkodnak. Az ír forradalom, a török-görög háború és békekötés, Smyrna utolsó napjai a visszafoglalás előtt, színesen elevenednek meg könyvében; megjelenik Lausanneban, Szófiában, Bukarestben; találkozik Mussolinival, Kemállal, Mária román királynővel, Boris cárral, Stambulinskyval és pár vonással élesen és jellemzően rajzolja meg őket.

A mozgalmas élet végül kifárasztja Sheridant s mivel — száműzöttnek érezvén magát — nem akar visszatérni Angliába, Konstantinápolyban telepszik le és hozzáfog regénye megírásához. Nyugtalan lénye itt rövid időre pihenőt talál, de itt sem maradhat sokáig, mert ide is eljut szélsőséges gondolkozásának híre és kellemetlenségek elkerülése végett francia földön, Algerban keres menedéket gyermekeivel együtt és hányatott lelke a sivatag végtelenségében keres meg nyugvást.

Sheridan állítása szerint a kommunizmus iránti szimpátiát legelőször Munthe ültette szívébe; még fiatal leány korában hosszabb ideig vendége volt ugyanis a «San Micheli» remetének.

Munthe doktort egy pillanatra tényleg megszedítették a kommunizmus tanai, de azokat gyorsan kiküszöbölték lelkéből. Ennek a szépségimádó embernek rendkívüli fájdalmat okozott a lassú megvakulás és a szenvedés — elmélyítvén lelkét — közelebb hozta Istenhez. Ha figyelemmel olvasuk a *San Michele* könyvet, észrevesszük, hogy milyen mély érzés rejlik a látszólagos cinizmus mögött. Az író nevet, pedig sírni szeretne, sír, mert hinni szeretne. Sheridan ugyan ezen úton indult, ő is szépséget szabadságot, hitet szomjazott, de a sors-

csapások főleg kis leánya és férje halála vallástalanná tették. Ifjú éveiben vonzódott a katolicizmushoz, de áttérését meggátolták. Lélektanilag érdekes tanulmány Sheridan könyve, egy zseniális, de egyensúlyát veszített lélek bolyongása. Pozitív hit hiányában mindenben hisz, vallás-

talán — de babonás. Memoárja élvezetes olvasmány, folyékonyabban és érdekfeszítőbben van írva, mint Munthe könyve, de hiányoznak belőle azok a mélyen átértzett részek, melyek a *San Michele* könyvet oly vonzóvá teszik.

vitéz Kenyeres Jánosné.

Innen — onnan.

Új *Napoleon-életrajz* jelent meg a londoni Cassel-cég kiadásában. A szerző, *Hilaire Belloc*, Chesterton barátja, eredeti szemszögből, nagy felkészültséggel tárgyalja hőse életét.

* * *

Olasz és orosz példa után indulva, *Anatole de Monzie*, a jeles francia államférfi elhatározta, hogy *A XX. század enciklopédiája* címen hatalmas lexikont adat ki, mely az egész modern világ analizisét és szintézisét nyújtja. A szerkesztőbizottság élén a legkiválóbb francia tudósok állanak. Az első kötet 1934-ben jelenik meg.

* * *

Ortega y Gasset, a nagy spanyol gondolkodó művei első alkalommal most jelentek meg összegyűjtve, a madridi Espasa-Calpe kiadónál. Essay-i 1400 lexikonoldalt töltenek meg. A nagy művet Ortega csodálatosan megírt tanulmánya vezeti be, amelyben azt fejtegeti, hogy célja a légmentesen elzárt spanyol népi-nemzeti szellemi Egyéniség feltárása.

* * *

Jules Romains folytatja *Les hommes de bonne volonté* című hatalmas regény-ciklusát. Az első két kötetet most követte a harmadik *Les amours enfantines* és a negyedik *Eros de Paris* címen. Az egész nagy mű körülbelül 15 kötetre terjed majd. E két utolsó kötet a világháború előtti Franciaország képét rajzolja meg.

A NAPKELET minden közleményeért írja felel.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: TORMAY CECILE.

Helyettes szerkesztő: HARTMANN JÁNOS.